

W dniach 1–7 sierpnia 1993 r. w Berkeley, Kalifornia, odbyła się już trzecia konferencja z serii *Physics, Philosophy and Theology*. Tym razem temat konferencji brzmiał *Chaos, Complexity and Self-Organization: Scientific Perspectives on Divine Action*. Organizatorami konferencji były dwie instytucje: Watykańskie Obserwatorium Astronomiczne i Ośrodek do Badań nad Teologią i Naukami Przyrodniczymi (*Center for Theology and the Natural Sciences*) w Berkeley.

Referaty w dużej mierze nawiązywały do tematów konferencji sprzed dwu lat w Castel Gandolfo. Wprawdzie mówiono sporo o chaosie, nieco mniej o samoorganizacji, ale często wracano do zagadnień czasu, odgórnej przyczynowości (*top-down causation*), do pytania: czy i w jakiej mierze prawa przyrody pozostawiają miejsce na działanie Boga w świecie. Powracał temat „Boga od wypełniania dziur naszej wiedzy” (*God of the gaps*). Podkreślano, że tzw. „dziura ontologiczna”, tzn. pytanie, dlaczego istnieje raczej coś niż nic, i tzw. „dziura epistemologiczna”, tzn. pytanie, dlaczego świat jest poznawalny, stanowią prawomocne punkty wyjścia dla teologii naturalnej.

Drugą część konferencji zdominowała dyskusja pomiędzy biologami (Küppers, Cramer) a fizykami i filozofami (Polkinghorne, Ellis, Murphy) na temat metodologicznych zagadnień związanych z relacjami pomiędzy teologią a naukami. Pozytywną rolę w tej dyskusji odegrali teologowie (Gilkey, Moltmann, Edwards), przestrzegając przed zbyt pochopnymi wnioskami o znaczeniu teologicznym wyprowadzanymi z nauk przyrodniczych.

*

18 września 1993 r. na Mount Graham w Arizonie zostały zainaugurowane i poświęcone dwa instrumenty astronomiczne: 1.8-metrowy teleskop nowej generacji (do obserwacji w zakresie widzialnym i podczerwonym), będący własnością Watykańskiego Obserwatorium Astronomicznego, nazwany

*UWAGA: Tekst został zrekonstruowany przy pomocy środków automatycznych; możliwe są więc pewne błędy, których sygnalizacja jest mile widziana (obi@opoka.org). Tekst elektroniczny posiada odrębną numerację stron.

na część jednego z fundatorów teleskopem Lennona oraz 10-metrowy radio-teleskop do obserwacji w zakresie fal submilimetrowych, będący własnością Instytutu Maxa Plancka w Bonn i Obserwatorium Astronomicznego we Florencji. Obydwa teleskopy powstały przy współpracy Uniwersytetu Arizony w Tucson. Mount Graham znajduje się w odległości ok. 150 mil od Tucson; samo obserwatorium jest położone na wysokości ok. 4 tysięcy metrów w jednym z najlepszych klimatów obserwacyjnych na świecie. Dwa nowe instrumenty mają być zaczątkiem przyszłego międzynarodowego obserwatorium. Przewidziana jest budowa dwu bliźniaczych teleskopów o średnicy 8.4 m, które miałyby pracować w zespole jako swoisty binokular, dając obrazy odpowiadające obrazom, jakie można by uzyskać przy pomocy jednego tradycyjnego 23-metrowego teleskopu.

*

Ukazał się pierwszy numer nowego kwartalnika „Filozofia Nauki”. Kwartalnik jest wydawany przez Uniwersytet Warszawski i Fundację na Rzecz Transdyscyplinarnych Badań nad Komunikowaniem. Redaktorem naczelnym jest Jacek J. Jadacki a przewodniczącym Rady Programowej Zdzisław Augustynek. W nocy redakcyjnej czytamy, że ambicją nowego pisma będzie publikowanie prac z zakresu szeroko rozumianej teorii nauki, epistemologii, semiotyki, prakseologii, psychologii i socjologii nauki, ale również ogólnej teorii „bytów” czyli ontologii. „[...] trudno sobie wyobrazić, alby filozofię nauki można było odpowiedzialnie uprawiać bez znajomości przynajmniej niektórych spośród niefilozoficznych dydcyplin naukowych. Idealna sytuacja polegałaby na tym, że filozof nauki — a nawet filozof *tout court* — jest zarazem np. logikiem, matematykiem, fizykiem, chemikiem lub biologiem. W praktyce dobrze jest już wtedy, gdy można liczyć przynajmniej na współpracę ‘scjentyzujących’ filozofów i ‘filozofujących’ logików, matematyków fizyków etc. Chcemy z „Filozofii Nauki” uczynić forum takiej współpracy”.

*

Czwarty tom wydawanego przez Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu czasopisma „Theoria et Historia Scientiarum” (ukazującego się w języku angielskim) jest w całości poświęcony sympozjum na temat *Theology, Philosophy, and Cosmology: on West and East*, zorganizowanego przez OBI, jakie odbyło się w Krakowie w maju 1991 r. I zawiera pełne teksty referatów wygłoszonych na tym sympozjum. Oso spis treści tego tomu:

- D. A. Pailin, *The Divine Perspective(s): God and Time*;
- Y. V. Balashov, *Philosophical Roots of the Anthropic Principle*;
- M. Głódź, *On the Edge of Promise and Misuse: Contemporary Dialogue Between Science and Religion*;
- M. Heller, *Uses and Absues of Cosmological Argumentation*;
- J. Życiński, *Quantum Cosmology, Possible Worlds and Modal Actualism*;
- A. A. Grib, *The Idea of Eternity and Modern Relativistic Cosmology*;
- M. S. Koshkaryan, *M. F. Sciacca's Ontology and Philosophical Tradition*.

*

Uniwersytet w Princeton, gdzie Andrew Wiles jest profesorem, przydzielił mu agenta prasowego, który zajmuje się organizowaniem jego kontaktów ze środkami masowego przekazu, a także bronieniem go przed zbyt natarczymi dziennikarzami. Prof. Wiles stał się międzynarodową sławą z chwilą gdy 25 czerwca podczas wykładu na uniwersytecie w Cambridge ogłosił swój dowód słynnego twierdzenia Fermata.

Prostym wnioskiem ze znanego twierdzenia Pitagorasa jest, że istnieją trzy liczby rzeczywiste a, b, c spełniające równanie $a^2 + b^2 = c^2$. Naturalnym uogólnieniem tego wniosku byłoby znalezienie takich trzech liczb, które spełniałyby równanie $a^n + b^n = c^n$ dla $n \geq 3$. Pierre de Fermat (1601–1665) na marginesie jednej ze swoich lektur zaznaczył, że twierdzenie takie jest fałszywe i dodał: „Znalazłem prawdziwie zadziwiający dowód tego, ale margines jest za mały, ażeby go tu przytoczyć”.

Od tego czasu znalezienie dowodu „twierdzenia Fermata” stało się wyzwaniem dla matematyków. Twierdzenie dotychczas opierało się wszelkim próbom jego udowodnienia. Zaczęto podejrzewać, że nawet jeżeli jest ono prawdziwe, to nie ma żadnych głębokich związków z innymi twierdzeniami matematyki. Dowód znaleziony przez Wilesa zaprzeczył tym podejrzaniom, gdyż opiera się on na głębokich związkach twierdzenia Fermata z teorią krzywych eliptycznych.